

**POLSKIE
TOWARZYSTWO
EWALUACYJNE**

DBAMY O STANDARDY EWALUACJI W POLSCE

**Ewaluacja - obowiązek czy klucz do uproszczeń
w realizacji programów operacyjnych**

**Wyniki badania w ramach międzynarodowego projektu:
„Assessment of the Current State of Democracy, Human Rights
and Governance (DRG) Evaluation in Europe”**

Jakub Wróblewski

Prezes PTE

*I Kongres Ewaluacji
„Integracja. Dialog.
Rozwój”*

*II Kongres Ewaluacji
„Nowi aktorzy i nowe
obszary w ewaluacji”*

*VII Tydzień Jakości Kształcenia
„Poza granice parametryzacji.
O społeczną wartość, etykę
i racjonalność ewaluacji”*

Oferowane szkolenia:

- Kuźnia Ewaluacji 54-godz. program o charakterze szkoleniowo-doradczym
- szkolenia dedykowane

Panel: „Ewaluacja w obszarze bezpieczeństwa”

Seminarium: „Ewaluacja w sferze bezpieczeństwa”

Seminarium: „Ewaluacja w kulturze”

Badania zrealizowane w 2018 roku:

- Badanie postaw koordynatorów projektów UE wobec ewaluacji
- Assessment of the Current State of Democracy, Human Rights and Governance (DRG) Evaluation in Europe

Projekt został zainicjowany przez International Organisation for Cooperation in Evaluation (IOCE)

Analiza możliwości wykorzystania ewaluacji w obszarze działań wspierających demokrację, prawa człowieka i dobre rządzenie.

1. Jakie są obecne praktyki i narzędzia ewaluacji DRG?
2. Jakie elementy DRG są uwzględniane w ewaluacjach?
3. Jakie są wyzwania i możliwości rozwoju ewaluacji w różnych krajach w Europie?

- Polska | Polish Evaluation Society
- Chorwacja | Croatian Evaluation Network & Western Balkans Evaluation Network
- Grecja | Hellenic Evaluation Society
- Macedonia | Macedonian Evaluation Network
- Serbia | Informal Network of Evaluators of Serbia
- Turcja | Turkish Monitoring and Evaluation Society
- Ukraina | Ukrainian Evaluation Association

Thessaloniki Statement – podpisane przez uczestników projektu 2 października 2018 roku

Sygnatariusze oświadczenia zgodzili się współpracować w misji uświadamiania znaczenia ewaluacji i tworzenia fundamentów jej rozwoju.

Sygnatariusze zobowiązali się do wspierania rozwiązań promujących rozwój społeczeństwa obywatelskiego, reguły przejrzystego zarządzania państwem i ochrony praw człowieka.

Democracy, Human Rights and Governance

Demokracja | Prawa człowieka | Dobre rządzenie

partycypacja

praworządność

odpowiedzialność

transparentność

konsensus

równość i włączanie

efektywność

prawo do dobrego życia

prawo do nauki

prawo do pracy

prawo do pomocy socjalnej

wolność zrzeszania się

suwerenność

pluralizm

wolność twórczości artystycznej

prawo do ochrony zdrowia

W 2015 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ przyjęło Agendę na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 określającą 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz związanych z nimi 169 zadań

Źródło: www.un.org.pl

Na poziom DRG w poszczególnych krajach wpływa szereg czynników historycznych, społecznych i ekonomicznych

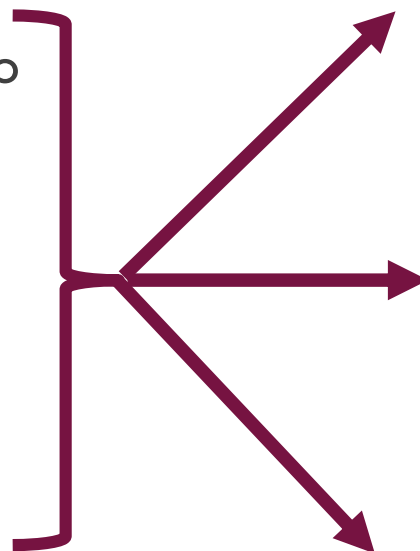
Poziom rozwoju ekonomicznego

Modele ustrojowe

Doświadczenia formacyjne

Poziom zaufania społecznego

Identyfikowane wyzwania

Model otwarty

- Kultura ewaluacyjne
- Partycypacja społeczna i modele podejmowania decyzji publicznych
- Polityka oparta na dowodach

Model zamknięty

Dane zebrano za pomocą analiz danych zastanych, warsztatu (FGI / IDI) i diady z przedstawicielami:

- **Instytucji rządowych** - Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
- **Instytucji akademickich** - Uniwersytet Jagielloński i Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ
- **organizacji pozarządowych**
- **firm badawczych**

Pierwsze ewaluacje w Polsce przeprowadzono w połowie lat 90-tych. Ewaluacje te były prowadzone głównie w **obszarze edukacji** przez naukowców, organizacje pozarządowe i instytucje publiczne, w wyniku wymogów nałożonych przez kraje Europy Zachodniej i USAID, który finansował projekty realizowane przez te podmioty.

Jednak to dopiero **fundusze przedakcesyjne**, które od 2004 r. napłynęły do Polski były czynnikiem, który umożliwił **dynamiczny wzrost ilości badań ewaluacyjnych**. Od kilku lat Polska jest jednym z głównych beneficjentów funduszy UE, a także lider Europy Środkowej i Wschodniej pod względem liczby badań ewaluacyjnych

W latach 2002 – 2017 przeprowadzono aż 1.279 ewaluacji polityki spójności, a ponad 3.000 ewaluacji zewnętrznych w sektorze edukacji.

- **1989-2004** - stosunkowo niewielki potencjał ograniczany przez: zasoby finansowe, świadomość / kompetencje ewaluacyjne, działania edukacyjne.
- **2007-2015** - wielkość rynku znacznie wzrosły w odpowiedzi na popyt spowodowany dużą liczbą programów finansowanych przez UE („uczenie się przez działanie”), wymogami prawnymi dotyczącymi instytucji edukacyjnych / współpracy rozwojowej, decentralizacją.
- **2016** - skala ewaluacji środków unijnych zmniejszyła się (koszty ewaluacji na poziomie projektu stały się niekwalifikowalne, chyba że zostały zatwierdzone przez instytucje zarządzające). Zmiana ta spowodowała spadek liczby firm, ekspertów i studiów podyplomowych z zakresu ewaluacji.

Ocena DGR dotyczy różnych funduszy - funduszy unijnych, norweskiego i Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG):

- Środki przejściowe na lata 2004–2006 mające na celu wzmocnienie administracji i wymiaru sprawiedliwości, a także wdrożenie prawodawstwa UE w nowych Państwach Członkowskich Sektorowym Programie Operacyjnym (Inicjatywa Wspólnotowa na rzecz Rozwoju Zasobów Ludzkich EQUAL (promocja równych szans dla kobiet i mężczyzn)
- 2007 - 2013: 16 regionalnych programów operacyjnych
- 2014 - 2020: 16 RPO i PO WER, która jest kontynuacją PO KL i ma na celu aktywizację osób bezrobotnych do 30 roku życia, które nie pracują, nie kształcą się lub szkolenie; reforma polityk publicznych w dziedzinie zatrudnienia, integracji społecznej i innowacji dobrych rządów
- PO Pomoc żywnościowa wdrożona przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmniejszająca ubóstwo przez zwiększenie bezpieczeństwa żywnościowego dla osób najbardziej potrzebujących i podjęcie działań na rzecz włączenia społecznego
- Fundusz Azylu, Migracji i Integracji: wdrożony przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji promujący efektywne zarządzanie przepływami migracyjnymi oraz wdrażanie, wzmocnianie i wspólnego podejścia Unii do azylu i imigracji.

Ewaluacje inicjatyw DRG finansowanych ze środków krajowych:

- **Polska Pomoc Rozwojowa** realizowana przez **Ministerstwo Spraw Zagranicznych** - pomoc wspiera różne kraje w Afryce, Azja, Bliskim Wschodzie i Europie. Jej trzy priorytety obejmują współpracę na rzecz rozwoju (np. dobra demokracja, prawa człowieka, kapitał ludzki), pomoc humanitarną i edukację.
- **Fundusz Inicjatyw Obywatelskich** prowadzony przez **Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**. Głównym celem tego Programu jest zwiększenie zaangażowania obywateli i organizacji pozarządowych w życie publiczne poprzez wspieranie aktywności obywateli i społeczności lokalnych, rozwijanie potencjału sektora organizacji pozarządowych i zwiększenie jego zaangażowania w usługi socjalne w dziedzinie integracji społecznej, aktywności i bezpieczeństwa, a także wspieranie ekonomii społecznej.

- Wymogi prawne dotyczące funduszy unijnych / polskich
- Decentralizacja - programy operacyjne wdrażane / oceniane regionalnie
- Bardziej wykwalifikowani, doświadczeni i świadomi ewaluatorzy / zamawiający
- Internetowa baza danych zawierająca raporty z oceny dotyczące funduszy UE
- Dostęp do różnych możliwości edukacyjnych - kursy akademickie, studia podyplomowe, szkolenia, konferencje, seminaria, warsztaty, projekty
- Rosnąca liczba różnych materiałów / publikacji dotyczących ewaluacji
- Standardy oceny opracowane przez PTE w 2008 r
- Bardziej wydajny proces uruchamiania i wybierania najlepszych istotnych kryteriów przetargowych, bardziej restrykcyjne wymogi dla oferentów
- System wdrażania rekomendacji - obowiązkowy dla wszystkich ocen funduszy UE od 2007 roku

Możliwości włączania DRG do działań ewaluacyjnych

- Zapewnienie finansowania badań ewaluacyjnych
- Pozytywne nastawienie do ewaluacji
- Modyfikacje prawa zamówień publicznych
- Zwiększenie jakości ewaluacji dzięki rosnącym wymaganiom odbiorców i zastosowaniu nowych metodologii
- Nowe potencjalne obszary - bezpieczeństwo, biznes (CSR), lokalne inicjatywy
- Bliższa współpraca instytucji publicznych, które agregujących i udostępniających dane
- Zapotrzebowanie na ocenę długoterminową
- Awanse w strukturach instytucji doświadczonych ekspertów (byłych pionierów)
- Technologie cyfrowe / globalizacja - szybsze zbieranie danych, redukcja kosztów, dzielenie się dobrymi praktykami
- Przebudowa rynku ewaluacyjnego

Główne ograniczenia

- **Społeczne:** niski poziom zaufania społecznego / podejścia partycypacyjnego (postawy negatywne = ocena jako forma kontroli), brak zainteresowania wynikami oceny (słaba jakość, niepotrzebne zalecenia, niewystarczające rozpowszechnianie)
- **Regulacje prawne / finansowe:** ograniczające ocenę projektów UE
- **Administracja / organizacja:** niewystarczająca integracja z planowaniem i wdrażaniem polityk publicznych, niewłaściwe planowanie (niewystarczające zasoby), brak zarządzania opartego na dowodach na poziomie lokalnym
- **Osobowe:** rotacja personelu / niedobory w administracji publicznej, obecnie mniej osób zaangażowanych w ewaluację
- **Ograniczenia biznesowe:** mniejsza konkurencja na rynku ewaluacyjnym
- **Ograniczenia informacyjne:** słaba działalność PR wykonawców ewaluacyjnych, brak obecności ewaluacji w mediach

- Niewystarczające kompetencje (znajomość konkretnych obszarów) przez wykonawców
- Słabe zainteresowanie odbiorców: ewaluacje przeprowadzane w wyniku zewnętrznego, narzuconego wymogu, a nie wewnętrznej potrzeby informacyjnej
- Przeciążone zespołów projektowe: pracownicy instytucji publicznych obciążeni wieloma obowiązkami często postrzegają ewaluację jako dodatkowe / niepotrzebne zadanie
- Brak zasobów w organizacjach pozarządowych (kompetencje / personel, czas, finanse)
- Formułowanie przydatnych zaleceń (możliwych do wdrożenia)
- Ograniczona liczba ewaluacji przeprowadzonych przez uniwersytety / instytuty badawcze
- Bardzo niewielki wpływ ewaluacji funduszy UE na inne sektory
- **Brak formalnej certyfikacji zawodu ewaluatora**
- **Brak uzasadnionego systemu certyfikacji potwierdzającego kompetencje ewaluacyjne, które mogłyby poprawić jakość ewaluacji**

I. Planowanie ewaluacji

- zasadność podejmowania ewaluacji
- określenie celu, przedmiotu i zakresu badania
- realistyczne sposobu przeprowadzenia
- przejrzyste kryteria wyboru ewaluatora
- niezależność ewaluacji
- zgodność z zasadami etycznymi

II. Realizacja ewaluacji

- zapewnienie wysokiej jakości ewaluacji
- zapewnienie trafności i rzetelności badań ewaluacyjnych
- partycypacyjność i jakość współpracy w procesie ewaluacji
- przestrzeganie warunków umowy
- dbanie o jakość relacji ewaluator - badani

III. Komunikowanie i wykorzystanie wyników ewaluacji

- przejrzystość struktury i języka raportu ewaluacyjnego
- rzetelność raportu ewaluacyjnego
- precyzyjne wnioski i rekomendacje
- konsultowanie wniosków i rekomendacji
- wykorzystanie rekomendacji

Rzetelna i użyteczna ewaluacja

Dziękuję za uwagę

jakub.wroblewski@pte.org.pl

jakub.j.wroblewski@gmail.com